

Isabel
Allende
Ruhlar
Evi
ROMAN

17. BASKI
ÇEVİRİ: İNCİ KUT

♥ can
çağdaş

ISABEL ALLENDE

RUHLAR
EVİ

Can Çağdaş

Ruhlar Evi, Isabel Allende

İspanyolca aslından çeviren: İnci Kut

La casa de los espíritus

© 1982, Isabel Allende

© 1991, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1991

17. basım: Ağustos 2024, İstanbul

Bu kitabın 17. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık
San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul
Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-5872-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ISABEL ALLENDE

RUHLAR
EVİ

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

♥can

Isabel Allende'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Eva Luna, 1990

Eva Luna Anlatıyor, 1991

Ařktan ve Gölgeden, 1992

Sonsuz Düzen, 1993

Paula, 1995

Aphrodite, 1999

Kaderin Kızı, 2000

Sararmış Bir Fotoğraf, 2002

Yüreğimdeki Ülkem, 2004

Zorro, 2005

Canım Sevgilim Inés, 2009

Denizin Altındaki Ada, 2010

Günlerin Getirdiği, 2011

Maya'nın Günlüğü, 2013

Cinayet Oyunu, 2015

Japon Sevgili, 2015

Kış Ortasında Ölüm, 2020

Denizin Uzun Taçyaprađı, 2022

Violeta, 2023

Ruhumun Kadınları, 2024

ISABEL ALLENDE, 1942'de Peru'da doğdu. Şilili bir diplomat olan babasının görev süresi bitince ailesiyle birlikte Şili'ye geri döndü. 1967'de kariyerine gazeteci olarak *Mampato* ve *Paula* dergisi gibi Şili medyasında yazılar yayımlayarak başladı, burada "Civilice a su troglodita" ("İlkel İnsanı Uygarlaştırın") adını verdiği köşesinde yazdığı yazılarla sesini duyurdu. 1973 Askerî Darbesi'nde babasının kuzeni Salvador Allende'nin öldürülmesinden sonra 1975'ten 1988'e kadar yaşadığı Venezuela'ya sığınmak zorunda kaldı. 1981'de ölümcül hasta olan büyükbabasına yazdığı mektup daha sonra ilk romanı *Ruhlar Evi*'ne dönüştü. 1982'de *Ruhlar Evi*'ni 1984'te *Aşkta* ve *Gölgeden*, 1985'te *Eva Luna* adlı romanları, 1989'da *Eva Luna Anlatıyor* adlı öykü kitabı izledi. *Sonsuz Düzen* romanı 1991'de, *Paula* 1994'te, *Kaderin Kızı* 1999'da, *Sararmış Bir Fotoğraf* 2000'de, *Yüreğimdeki Ülkem* 2003'te yayımlandı. Allende 2002-2004 yılları arasında *Canavarlar Kenti*, *Altın Ejder Krallığı* ve *Pigmeler Ormanı* adlı romanlardan oluşan gençlik üçlemesini kaleme aldı. Allende, gerçekçi bir anlatım ve siyasal bir yaklaşımla büyüklü gerçekçiliğin gerçeküstücü geleneğini ustaca kaynaştırdı.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. 1990'dan itibaren Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve José Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

Anneme, büyükanneme ve
bu hikâyedeki öteki olağanüstü kadınlara.
I. A.

“İnsan ne kadar yaşar, nihayetinde?
Bin yıl mı yoksa tek bir yıl mı?
Bir hafta mı yoksa birkaç yüzyıl mı?
Ne kadar süre için ölür insan?
Ne demektir, sonsuza kadar?”

Pablo Neruda

Birinci Bölüm

Güzeller Güzeli Rosa

Barrabás bizim aileye deniz yoluyla geldi, diye yazmış küçük Clara, o narin elyazısıyla. Ta o zamanlar önemli şeyleri yazma huyu varmış, daha sonraları da, suskun kaldığı dönemlerde, önemsiz olanları da yazar olmuş, o defterlerinin elli yıl sonra benim geçmişin anılarını ortaya çıkarmama ve kendi korkularımın üstesinden gelme yarayacağı aklının ucundan bile geçmeden. Barrabás'ın geldiği gün Kutsal Perşembe'ymiş. Derme çatma bir kafesin içinde, kendi pisliğine ve sidiğine batmış bir halde, gözlerinde sefil ve savunmasız bir tutsağın dalgın bakışlarıyla çıkagelmiş, ama –kafasının o soylu duruşundan ve boyundan bosundan– sonunda efsanevi bir deve dönüşeceği tahmin edilebiliyormuş. Küçük kızın sonradan hatırlansın diye defterine yazdığı ve San Sebastián Kilisesi'nde ailece gittikleri öğle ayini sırasında gerçekleşecek olayların gelişini insanın hiçbir şekilde sezemeyeceği sıkıcı bir sonbahar günüydü. Azizlerin heykelleri, yas belirtisi olarak, dindar kadınların yılda bir kez kilisenin deposundaki dolaptan çıkarıp tozunu silkeledikleri mor renkli giysilerin içinde ve matem örtüleri altındaydı, bu mübarek azizler geçidi sanki taşınmayı bekleyen bir eşya yığını andırıyor, ne yanan mumlarla günlükler ne de orgun iniltileri yetiyordu bu acıklı izlenimi yok

etmeye. Birbirine tıpatıp benzeyen hastalıklı ifadeli yüzleri, bu dünyadan göçmüş insanların saçlarından özenle hazırlanmış perukları, boyalı camdan yapılmış yakutları, incileri, zümrütleri ve Floransalı soylulara yaraşır kıyafetleriyle insan boyundaki bu azizlerin yerinde işte bu korkutucu karaltılar dikiliyordu. O matem kılığının yakıştığı tek aziz, kilisenin koruyucusu Aziz Sebastián'dı; çünkü bedenine yarım düzine ok saplanmış, kan ve gözyaşları içinde, acı çeken bir eşcinselmiş gibi yakışksız bir pozda kıvranan ve Peder Restrepo'nun fırça darbeleri sayesinde mucizevi bir şekilde taze görünen yaralarıyla Clara'yı tiksintiyle ürperten azizin bu halini görme eziyetinden müminler kutsal Paskalya haftası boyunca kurtulmuş olurlardı.

Uzun bir tövbe ve perhiz haftasıydı bu, kâğıt oyunları oynanmaz, insanı sefahate sürükleyecek ya da kendini kaybetmeye itecek müzikler çalınmaz, tam da o günlerde iblisin ucu çatallı sopasıyla Katoliklerin dayanıksız nefsinin daha da ısrarla dürtmesine rağmen, insanlar ellerinden geldiği kadar derin bir keder ve iffetlilik havasına bürünürlerdi. Yapılan perhiz, hafif milföy pastalarından, leziz sebze yahnilerinden, ağızda dağılan omletler ve taşradan gelme kocaman peynirlerden oluşurdu, İsa Peygamber'in Çilesi'ni bu şekilde anan aileler, Peder Restrepo'nun ısrarla söylediği gibi aforoz cezasına uğramamak için en küçük bir et ya da balık lokmasını bile ağızlarına koymamaya özen gösterirlerdi. Zaten kimse onun sözünden dışarı çıkmaya cesaret edemezdi. Rahip, günahkârları cümle âlemin içinde suçlayan upuzun bir işaretparmağına ve duyguları altüst etmeye alışık sivri bir dile sahipti.

"Sen, ey bağış kutusundan para çalmış olan hırsız!" diye haykırırdı minberin tepesinden, onunla göz göze gelmemek için yakasının tozunu silkelemekle meşgul olan bir beyefendiyi işaret ederek. "Sen, ey rıhtımlarda fahişe-

lik yapan iffetsiz kadın!” diyerek Donya Ester Trueba’yı suçlardı; romatizma yüzünden kıpırdayamaz halde olan ve kendini Carmen Meryemi’ne adanmış olan kadıncağız, o kelimenin anlamını bile bilmeden, rıhtımların nerede olduklarından da habersiz, şaşkınlık içinde gözlerini kocaman açardı. “Nedamet getirin, ey günahkârlar, Efendimiz’in fedakârlığına layık olmayan iğrenç leş kargaları! Perhiz yapın! Nedamet getirin!”

Gönülden inandığı mesleğinin aşkına kendini kaptırmış olan rahip, modernizm rüzgârlarına kapılarak, kendi bedenine eziyet çektirme uğruna dikenli gömlek giymeye ve kamçılanmaya karşı çıkan kilisedeki üstlerinin talimatlarına açık açık itaatsizlik etmemek için kendini tutmak zorundaydı. Kendisi, insan ruhunun zaaflarını onun bedenine verilecek sıkı bir cezayla yola getirmekten yanaydı. Diline gem vurmasını bilmeyen rahip efendi hitabetiyle ünlüydü. İnanç sahipleri kiliseden kiliseye onun peşinden giderler, cehennemdeki işkenceleri anlatmasını dinlerken buram buram ter dökerlerdi; hünerli işkence aletleriyle lime lime edilen etler, hiç sönmeyen yanan cehennem ateşi, erkeklik organlarını delip geçen kancalar, kadınların deliklerinden içeri giren iğrenç sürüngelemler ve cemaatin içine Tanrı korkusunu salmak için her vaazına kattığı daha başka sayısız işkencelerdi anlattıkları. Bu dünyadaki misyonu İspanyol asıllı tasasız halkın vicdanını sarsmak olan rahip, Galicia şivesiyle konuşurken, iblisin kendisini bile en mahrem anormalliklerine varana kadar tarif ederdi.

Severo del Valle ateist ve masondu, ama siyasi hırsları vardı ve kendisini herkes görsün diye, her pazar ve yortu günlerinde halkın en çok hazır bulunduğu ayinlere katılmamak gibi bir lükse sahip değildi. Karısı Nivea’ysa Tanrı’yla aracısız anlaşmayı yeğledi, rahip cüppelerine karşı derin bir güvensizlik duyar, cennetle cehennemden

ve araftan dem vurulmasından sıkılırdı, ama kocası Parlamento'da bir sandalye kazanabilirse kendisinin de kadınlara oy hakkını elde edebileceği umuduyla siyasi hırslarında ona eşlik eder, sayısız gebeliklerinin cesaretini kırmasına göz yummadan on yıldan beri bu uğurda mücadele verirdi. O Kutsal Perşembe günü Peder Restrepo, korkunç imgelerle cemaati direncinin sınırına kadar getirmiş, Nívea'nın artık midesi bulanmaya başlamıştı. Acaba yeniden gebe mi kaldım diye merak etti. Sirkeyle lavman yapmalar ve buzlu süngerlerle yıkanmalara rağmen on beş çocuk dünyaya getirmişti, bunlardan on biri halen hayattaydı, artık olgunlaşmaya başladığını düşünmesine yetecek nedenleri vardı, çünkü çocuklarının en küçüğü olan Clara on yaşındaydı. Şaşırtıcı doğurganlığının coşkusu nihayet durulmuş gibiydi. Duyduğu rahatsızlığı Peder Restrepo'nun vaazında söylediklerine yordu, çünkü Peder aileyi, vatani, mülkiyet hakkını ve Kilise'yi paramparça edip, Tanrı'nın bu konuda son derece kesin olan yasasına açık açık karşı gelerek gayrimeşru çocukları ve resmî nikâhları meşrulaştırmaya yeltenen sapkınlardan dem vurmaya başlamıştı. Nívea ile Severo, çocuklarıyla birlikte, kilisedeki bankların üçüncü sırasını baştan sona işgal etmişlerdi. Clara annesinin yanında oturuyordu, rahibin söylevi tensel günahlar konusunda fazlasıyla uzadığında annesi kızın elini sabırsızlıkla sıkıyordu, çünkü onun bu söylediklerinin, küçük kızın sorduğu ve kimsenin nasıl cevaplandıracağını bilemediği sorulardan açıkça belli olduğu gibi, onu gerçeklerin çok ötesine geçen sapkınlıkları gözünün önüne getirmeye iteceğini biliyordu. Clara erken gelişmiş bir çocuktü ve ailesindeki bütün kadınların ana tarafından kalıtsal olarak aldıkları sınırsız bir hayal gücüne sahipti. Kilisenin içindeki sıcaklık artmıştı, yanan koca koca mumların buram buram kokusu, günlükler ve tıkış tıkış kalabalık

Nívea'nın yorgunluğunu büsbütün artırıyor. Seremoni bir an önce bitse de evinin serin havasına geri dönüp eğreltiotlarıyla dolu galeride otursa ve dadının yortu günlerinde hazırladığı koca bir sürahi dolusu badem sübyesinin tadını çıkarsa diye içi gidiyordu. Dönüp çocuklarına baktı, küçükler yorulmuşlar, pazar giysileri içinde dimdik oturuyorlardı, daha büyüklerinse dikkatleri dağılmaya başlamıştı. Hayattaki kızlarının en büyüğü olan Rosa'ya çevirdi bakışlarını ve her zamanki gibi şaşırıldı. Onun o acayip güzelliğinde kendisinin bile görmezden gelemediği, insanı tedirgin eden bir şey vardı, sanki insan ırkınınkinden farklı bir maddeden yapılmıştı. Nívea kızı daha doğmadan önce bile onun bu dünyadan olmadığını anlamıştı, çünkü onu rüyalarında görmüştü, bu yüzden de ebe kadın onu görür görmez çığlığı basınca hiç de şaşırılmamıştı. Rosa doğduğunda tıpkı porselenden yapılmış bir taşbebek gibi bembeyaz, pürüzsüz, kırışksız bir bebektir; saçları yeşil, gözleri sarıydı, ebe kadının istavroz çıkararak dediği gibi ta ilk günahın işlendiği zamanlardan bu yana dünyaya gelmiş en güzel yaratıktı. Daha ilk yıkanmasından başlayarak dadı onun saçlarını papatya demisiyle durulmuş, bu da saçının rengini yumuşatarak ona yıllanmış bronz tonu vermişti, sonra da karnında ve koltukaltlarında, kaslarının gizli dokusunun ve damarlarının belli olduğu en narin yerleri saydam gibi görünen teni güçlensin diye onu çırılçıplak güneşe çıkarmayı âdet edinmişti. Yine de dadının bu yerli halka özgü hünerleri yeterli olmamış ve aileye bir melek geldiği söylentisi çok geçmeden ortalıkta dolaşmaya başlamıştı. Nívea, büyümesinin zorlu aşamaları sırasında kızının bazı kusurlar edinmesini umuyordu, ama hiç de öyle olmamış, tam tersine on sekiz yaşına geldiğinde Rosa şişmanlamamış, yüzünde sivilceler çıkmamış, o denizkızı zarafeti büsbütün artmıştı. Yumuşacık mavimsi yansı-

malarla parlayan teninin rengi, saçlarının ışıltısı, hareketlerinin ağırlığı, sessiz kişiliği, sanki bir deniz yaratığını akla getiriyordu. Balığı andıran bir yanı vardı, hani pullu bir kuyruğu olsa tam bir denizkızı olduğu söylenebilirdi, ama iki bacağı onu insansı bir yaratıkla efsanevi bir varlığın arasında belirsiz bir yere konumluyordu. Her şeye rağmen genç kız neredeyse normal bir yaşam sürdürmüştü, nişanlıydı ve günün birinde evlenecek, böylelikle güzelliğinin sorumluluğu başka ellere geçecekti. Rosa'nın başını öne eğmesiyle bir güneş huzmesi kilisenin gotik vitraylarından içeri süzülerek profilini bir ışık halesiyle sarmaladı. Birkaç kişi dönüp baktı, o geçerken hep yaptıkları gibi fısıldaştılar, ama Rosa hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi görünüyordu, onda kibirden eser yoktu ve o gün her zamankinden daha dalgındı, işlemekte olduğu örtüye koyacağı yarı kuş yarı memeli yepyeni yaratıklar daydı aklı, baştan aşağı sedef ışıltılı tüylerle kaplı, boyuzlu ve pençeli bu hayvanlar o kadar iriydi ve kanatları öyle güdüktü ki biyoloji ve aerodinamik yasalarına meydan okuyordu. Nişanlısı Esteban Trueba'yı pek ender aklına getiriyordu, ama sevgi eksikliğinden değil, unutkan mizacından ve iki yıllık ayrılık ona çok uzun geldiğinden. Nişanlısı kuzeydeki madenlerde çalışıyordu. Kıza düzenli olarak mektup yazıyor, Rosa da kimi zaman bir yerlerden kopya ettiği dizeleri ve parşömen kâğıdı üzerine çini mürekkebiyle çizdiği çiçek desenlerini yollayarak yanıt veriyordu. Nívea'nın düzenli olarak el attığı bu yazışmalardan, erişilmesi zor maden damarlarının peşindeyken her zaman göçüklerin tehdidi altında olan madencilik mesleğinin korkutucu yanlarını, talihinin yaver gideceğine güvenerek borca girdiğini, kendisini hızlı yoldan servet sahibi yapacak harikulade bir altın damarının ortaya çıkacağına ve Rosa'yı koluna takıp mihrabın önüne götürmek üzere eve geri dönerek, mektuplarının

sonunda her zaman dediği gibi, evrenin en mutlu erkeğine dönüŖeceđine güvendiğini öğreniyordu. Oysa Rosa'nın evlenmek için acelesi yoktu, vedalaŖırlarken birbirlerine verdikleri tek öpücüğü neredeyse unutmuŖtu bile, bu sebatkâr niŖanlının gözlerinin rengini de hatırlamıyordu. Okuduđu tek tür olan aŖk romanlarının etki-siyle onu ayaklarında deri çizmeleriyle, çöl rüzgârlarıyla kavrulmuŖ teniyle, korsan hazinelerinin, altın İspanyol sikkelerinin ve İnka mücevherlerinin peŖinde toprağı kazarken hayal etmek hoŖuna gidiyordu; madenlerin getireceği zenginliklerin taŖların içinde saklı olduğuna Nivea'nın, kızını inandırmaya çalıŖması da beyhudeydi çünkü Esteban Trueba'nın zorlu birtakım eritme işlemlerinden geçirdikten sonra bir gramcık altın kusacağı umuduyla tonlarca ağırlığında taŖları toplaması Rosa'ya imkânsız görünüyordu. O arada baŖladıđı devasa boyutlardaki bir işe kendini vermiŖ olarak hiç sıkılmadan bekliyordu onu: Dünyanın en büyük masa örtüsünü işliyordu. Önce köpekler, kediler ve kelebeklerle baŖlamıŖtı iş işlemeye, ama çok geçmeden hayal gücü baskın çıkmıŖ, babasının kaygı dolu bakıŖlarının altında dikiŖ iğnesinin ucunda fantastik bir mahluklar cenneti ortaya çıkmaya baŖlamıŖtı. Severo, kızının uyuŖukluđunu üzerinden atıp ayaklarını gerçekte dünyaya basmasının ve bazı ev işlerini öğrenerek evliliğe hazırlanmasının vakti geldi diye düşünüyordu, oysa Nivea onun bu kaygısını paylaŖmıyordu. Annesi dünya işleriyle kızına sıkıntı vermemekten yanaydı, çünkü Rosa'nın semavi bir varlık olduğunu, bu dünyanın hayhuyu içinde uzun süre dayanamayacağını seziniyordu, bu yüzden de onu rengârenk iplikleriyle baş başa bırakıyor ve yarattığı o mahluklar kâbusuna ses çıkarmıyordu.

Nivea'nın korsesindeki balenlerden biri kırılmıŖtı ve ucu kaburgalarının arasına batıyordu Mavi kadife elbise-

sinin içinde boğulduğunu hissediyordu, dantelli yakası fazlasıyla yüksek, kolları çok sıkıydı, beli o kadar dardı ki korsesini çıkardığı zaman bağırsakları normal konumuna dönene kadar yarım saat boyunca karın ağrısı çekiyordu. Kadın hakları savunucusu arkadaşlarıyla bu konuyu sık sık tartışırlardı, kadınlar eteklerinin boyunu kısaltıp saçlarını kesmedikçe ve kabarık iç etekliklerinden kurtulmadıkça, ister tıp okusunlar ister oy hakkı kazansınlar, hiç fark etmeyeceği sonucuna varmışlardı; çünkü zaten bunları yapacak halleri kesinlikle olmayacaktı, lakin kendisinde modanın dışına ilk çıkanlardan biri olacak cesaret yoktu. Tam o sırada Galicia'lı rahibin sesinin beynini dövmeyi bıraktığını fark etti. Sıkıntılı bir sessizliğin etkisini iyi bilen Peder Restrepo, sıklıkla yaptığı gibi, vaazının uzun duraklamalarından birine geçmişti. Ateş saçan bakışlarını müminlerin üzerinde teker teker gezdirmek için o anları fırsat bilirdi hep. Nivea kızı Clara'nın elini bıraktı, boyundan aşağı süzülmemekte olan bir ter damlasını kurulumak üzere kolunun yenindeki mendili çıkardı. Sessizlik yoğunlaşmıştı, kilisenin içinde zaman durmuştu sanki, ama Peder Restrepo'nun dikkatini çekmemek için hiç kimse ne öksürmeye cesaret edebiliyordu ne de oturuşunu değiştirmeye.

İşte tam o sırada, yıllar sonra Nivea'nın da hatırlayacağı gibi, bütün o tedirginliğin ve sessizliğin ortasında, küçük Clara'nın sesi tüm berraklığıyla duyuldu.

“Hişt! Peder Restrepo! Eğer sizin şu cehennem hikâyesi koca bir yalan olsaydı hepimiz bozum olurduk...”

Cizvit papazın başka azapları işaret etmek için havaya kalkan parmağı kafasının üzerinde tıpkı bir paratöner gibi dikili kaldı. İnsanlar nefeslerini tuttular, kafaları öne düşmeye başlamış olanlarsa canlandılar. Del Valle çifti, paniğe kapılınca ve çocuklarının heyecanla kıpırdanmaya başladıklarını görünce ilk tepkiyi gösterdi. Se-

vero cemaatten bir kakhaha yükselmeden ya da ilahî bir kıyamet kopmadan önce harekete geçmesi gerektiğini anlamıştı. Karısını kolundan tuttuğu, Clara'yı da boynundan yakaladığı gibi ikisini de peşi sıra sürükleyerek, koşar adım kiliseden çıktı, hep birlikte kapıya doğru seğirten öteki çocukları da peşlerinden gidiyorlardı. Rahibin onları tuzdan heykellere dönüştürecek bir yıldırım düşürmesine fırsat kalmadan kendilerini dışarı atmayı becermişlerdi, ama kapının eşiğindeyken hakarete uğramış başmeleğin sesini andıran rahibin korkutucu sesini duyabildiler.

“Bu çocuğu cin çarpmış! Bu kibirli kızın içine şeytan girmiş!”

Peder Restrepo'nun bu sözleri, kötü bir hastalık tanısı gibi ailenin belleğine kazınıp kalacak ve daha sonraki yıllarda o sözleri sıklıkla hatırlayacaklardı. Ama rahibin söylediklerini bir daha hiç aklına getirmeyen tek kişi Clara'nın kendisi oldu, onları günlüğüne not etmekle yetinmiş, sonra da unutup gitmişti. Oysa içine şeytan girmesinin ve kibirli olmanın bu kadar küçük bir kız için fazlasıyla büyük günahlar olduğu konusunda hemfikir olan annesiyle babası o sözlere aldırmandan edemezlerdi. İnsanların dedikodu yapmalarından ve Peder Restrepo'nun yobazlığından çekiniyorlardı. En küçük kızlarının acayıplıklarına o güne kadar bir isim koymamışlar, bunları şeytanın etkisine yormamışlardı. Onları kızın kişiliğinin bir özelliği olarak görüyorlardı, tıpkı Luis'in aksaklığı ya da Rosa'nın güzelliği gibi. Clara'nın zihinsel gücü kimseyi rahatsız etmiyor, pek büyük bir karışıklığa da neden olmuyordu; hemen her defasında pek de önemli olmayan şeylerde ve evin sıkı mahremiyeti içinde ortaya çıkıyordu. Kimi zaman, yemek saatinde, hepsi birden evin büyük yemek salonunda toplandıklarında, tam bir ağırbaşlılık ve düzen içinde sofrada otururlarken tuzluk birdenbire titreşime geçer ve hiçbir bildik enerji

kaynağı ya da hokkabazlık hilesi için içine girmeden sofranın üstündeki kadehlerle tabakların arasında dolaşmaya başladılar. Nivea, Clara'yı saç örgülerinden sertçe çeker ve bu yöntemle kızını bu acayip dalgınlığından çıkarıp tuzluğun normal haline dönmesini ve bir anda hareketsiz kalmasını sağlardı. Şayet evde misafirler varsa kardeşleri hemen bir düzen kurar, en yakında oturan kardeş, masanın üstünde hareket halinde olan şeye el atarak yabancılar farkına varıp şaşkınlığa uğramadan önce onu durdururdu. Bütün aile hiçbir yorumda bulunmadan yemeklerini yemeye devam ederdi. Ayrıca en küçük kardeşin kehanetlerine de alışmışlardı. Küçük kız yer sarsıntılarını bir süre önceden haber verirdi, bu da böyle bir afetler ülkesinde pek işe yarıyordu; çünkü tabak çanağı kurtarmaya ve geceleyin dışarı fırlayabilmek için terlikleri hemen giyebilecekleri bir yerde bulundurmaya vakit kalıyordu. Clara altı yaşındayken atının, Luis'i sırtından atacağı kehanetinde bulunmuş, ama çocuk kız kardeşinin bu sözüne kulak asmamıştı, o zamandan beri de bir kalçası çıkıktı. Sol bacağı zamanla kısalmıştı, kendi imal ettiği yüksek tabanlı özel bir ayakkabı giymek zorundaydı. O zamanlar Nivea çok kaygılanmıştı ama dadı, pek çok çocuğun sinekler gibi havada uçtuğunu, rüya yorumları yaptığını ve ruhlarla konuştuğunu, masumiyetlerini yitirdiklerindeyse bunların hepsinin geçtiğini söyleyerek onu yatıştırmıştı.

“Büyüdüklerinde çocukların hiçbirinde bu durum kalmıyor,” diye açıklamıştı dadı. “Bekleyin hele ergenlik çağına gelsin, eşyaları hareket ettirme ve felaketleri önceden haber verme huyundan nasıl kurtulacağını görsünüz.”

Clara dadının gözbebeği idi. Onun dünyaya gelmesine yardım etmişti, kızın garip huylarını gerçekten anlayan tek kişi oydu. Clara anasının karnından çıktığında

dadı onu kucağına almış, yıkamış, akciğerleri balgamla dolu olan ve her an nefesi kesilip morarmanın eşğine gelen bu kırılğan yaratığı o andan itibaren delice sevmeye başlamıştı, bebek soluk alamadığında onu kocaman sıca-cık memelerinin arasına alarak kaç kez kendine getirmek zorunda kalmıştı, çünkü bu yaptığıının astımı geçirmenin tek yolu olduğunu biliyordu, Doktor Cuevas'ın alkollü şuruplarından çok daha etkili bir çareydi.

O Kutsal Perşembe günü Severo, kızının ayin sırasında kopardığı rezalet yüzünden içi içini yiyerek salon-da dolaşp duruyordu. 20. yüzyılda cin çarpmalara bir tek Peder Restrepo gibi bağnazların inanabileceğini ileri sürüyordu, 20. yüzyıl, iblisin kesin olarak gözden düştü-ğü bilim, teknik ve Aydınlanma çağıydı. Nívea onun sö-zünü keserek asıl konunun bu olmadığını söyledi. Vahim olan şey, kızının marifetleri evin duvarlarından dışarı çı-kar da rahip soruşturmaya başlarsa herkesin durumu öğ-renecek olmasıydı.

“Sanki bir ucubeymiş gibi herkes ona bakmaya ge-lir,” dedi Nívea.

“Liberal Parti meselesi de boku yer,” diye ekledi Se-vero; ailenin içinde efsunlu birinin olmasının siyasi kari-yerine vereceği zararın bilincindeydi.

Tam o sırada dadı, ayağındaki espadrilleri sürüyerek, kolalı kat kat iç etekliğinin hışırtısı içinde salona daldı ve birtakım adamların avluda bir ölüyü arabadan indirmekte olduklarını haber verdi. Gerçekten de öyleydi. Dört atlı bir arabayla içeri girerek birinci avluyu olduğu gibi işgal etmişler, havayı kaplayan koca bir toz bulutunun içinde, tepinen atların toynak sesleri arasında ve uğur-suzluk gelmesin diye el kol işaretleri yapıp duran boş inançlı adamların yağdırdığı lanetler altında kamelyaları ezmişler, pırıl pırıl yer karolarını at pislikleriyle berbat etmişlerdi. Yanında eşyalarıyla birlikte Marcos Dayı'nın

cenazesini getiriyorlardı. Bütün bu hengâmenin başında, sırtında redingotu, kafasına fazlasıyla büyük gelen şapkasıyla baştan aşağı siyahlar giymiş, ufak tefek, nazik tavırlı bir adam vardı, durumun ne olduğunu açıklamak üzere tumturaklı bir söyleve başlamışken, içinde en sevdiği kardeşinin naaşının yattığı toza toprağa bulanmış tabutun üstüne Nívea'nın bir anda atılmasıyla lafı yarıda kaldı. Nívea kendi gözleriyle görmek için tabutun kapağını açsınlar diye haykırıyordu. Daha önce de bir kez onu defnetmek durumunda kalmış, bu yüzden de ölümünün bu defa da kesin olmayabileceği kuşkusuna kapılmıştı. Onun feryatları evdeki sayısız hizmetkârlarla bütün çocukları oraya çekmiş, o vaveylalar arasında dayılarının adını duyunca hepsi birden koşa koşa gelmişti.

Clara iki yıldan beri Marcos Dayısını görmemişti ama onu çok iyi hatırlıyordu. Çocukluk anılarının içindeki yegâne berrak görüntüydü o, dayısını gözünün önüne getirmek için salondaki sepya fotoğrafına bakması gerekmiyordu, o fotoğrafta Marcos Dayı gezgin kıyafetinde, elindeki eski model av tüfeğine dayanmış, sağ ayağını bir Malezya kaplanının boynuna koymuş olarak görülüyordu, kilisenin ana mihrabında alçıdan yapılmış bulutların ve soluk benizli meleklerin arasında yenik düşmüş şeytanın üstüne ayağını koymuş Meryem Ana'da gördüğü aynı zafer ifadesi vardı yüzünde. Gezegendeki tüm iklimlerin acımasızlıklarıyla yoğrulmuş sıska bedeni, korsan bıyıklarının altından görünen köpekbalığı dişlerinin arasındaki acayip gülümsemesiyle dayısını etten kemikten görmesi için Clara'nın gözlerini şöyle bir yumması yeterliydi. Avlunun ortasında duran o kapkara kutunun içinde yatıyor olmasını aklı almıyordu.

Marcos, ablası Nívea'nın evine yaptığı her ziyarette birkaç ay kalarak evdeki düzenin tümünden çığrından çıktığı bir fırtınanın içinde yeğenlerini ve özellikle Clara'yı

sevince boğardı. Evin her yanı sandıklar, içleri doldurulmuş hayvanlar, yerli mızrakları, denizci denkleleriyle tıklım tıklım dolardı. İnsanlar her yanda onun acayip pılı pırtısına takılarak dolanı, uzak diyarlardan yolculuk yaparak gelmiş ve sonunda evin herhangi bir köşesinde dadının acımasız süpürge darbeleri altında ezilerek can veren, daha önce hiç görülmemiş böcekler dolaşırdı ortalıkta. Severo'nun dediği gibi, Marcos Dayı'nın hali tavrı tam bir vahşiyi andırırdı. Bütün geceyi salonda anlaşılmaz birtakım hareketler yaparak geçirirdi, sonradan bunların zihnin beden üzerindeki hâkimiyetini sağlamaya ve sindirimi kolaylaştırmaya adanmış birtakım idmanlar olduğu anlaşılıyordu. Mutfakta simya deneyleri yapayım derken bütün evin içini pis kokulu dumanlarla doldurur, diplerinden bir türlü kazınamayan kaskatı birtakım maddelerle tencereleri mahvederdi. Ötekiler uyumaya çalışırken Marcos Dayı bavullarını koridorlarda sürükleyerek çeker, ilkel birtakım çalgılarla tiz sesler çıkarır, anadili Amazon kökenli olan bir papağana İspanyolca öğretmeye çalışırdı. Gündüz vakti koridordaki iki sütunun arasına gerdiği bir hamakta uyurdu, üstünde edep yerini örten ve Severo'yu çileden çıkaran küçücük bir bez parçasından başka bir şey olmazdı ama Nasıralı İsa'nın da aynı kılıkta vaaz verdiği için Nivea onun bu haline göz yumardı. Clara o zamanlar çok küçük olduğu halde Marcos Dayısının gezilerinden birinden eve ilk dönüşünü gayet iyi hatırlıyordu. Sanki sonsuza dek kalacakmış gibi yerleşmişti eve. Çok geçmeden, evin hanımının piyano çaldığı genç kız toplantılarına katılmaktan, iskambil oynamaktan, aklını başına toplayıp Severo del Valle'nin avukatlık bürosunda yardımcı olarak işe başlaması için bütün akrabalarının kendisini sıkboğaz etmelerinden gına gelince gidip kendine bir laterna satın alarak kuzini Antonieta'yı baştan çıkarma, o arada da kolla çevirerek

çaldığı müziğiyle halkı neşelendirme amacıyla sokaklarda dolaşmaya başlamıştı. Bu alet içinde silindirler bulunan döküntü bir kutudan başka bir şey değildi, ama Marcos üstüne denizci motifleri boyamış, tepesine de uydu-ruk bir gemi bacası takmıştı. Tıpkı kömürle yanan mut-fak ocağına benziyordu. Laterna dönüşümlü olarak bir marş bir de vals çalıyordu, manivelanın bir tur atmasıyla ikincisi arasında, hâlâ yabancı şivesinden kurtulamamış olmasına rağmen İspanyolcayı öğrenmiş olan papağan at-tığı tiz çığlıklarla insanların dikkatini çekerek kalabalığı oraya topluyordu. Ayrıca bir kutunun içinden gagasıyla çektiği küçük niyet kâğıtlarıyla meraklılara para karşılı-ğında fal bakıyordu. Pembe, yeşil ve mavi renkteki kâğıt-lar o kadar zekice hazırlanmıştı ki müşterinin en gizli arzularını dile getiriyordu. Bu şans pusulalarından başka çocuklara eğlencelik olsun diye içine talaş doldurulmuş küçük toplar ve iktidarsızlığa iyi gelen tozlar da satıyor, oradan geçenler arasında bu illete yakalanmış olanlara al-çak sesle fısıldayarak bunları pazarlıyordu. Bu laterna fik-ri, kuzini Antonietta'ya kur yapmak için daha geleneksel başka yöntemlerde hüsrana uğradıktan sonra kızı cezbet-mek için başvurduğu son bir umutsuz çare olarak aklına gelmişti. Sağduyu sahibi hiçbir kadının laternayla yapılan bir serenat karşısında duyarsız kalamayacağını düşün-müştü. Öyle de yaptı. Bir akşamüstü kızın penceresinin altında durarak, arkadaşlarıyla birlikte çay içtiği bir sırada laternayla marşı ve vals çalmaya koyuldu. Antonietta, pa-pağan onu adıyla çağırmaya başlayana kadar hiç üstüne alınmamış, ancak o zaman çıkmıştı pencereye. Tepkisi hiç de âşığının beklediği gibi olmamıştı. Kız arkadaşları bu haberi şehrin tüm salonlarında yaymayı kendilerine iş edinmişlerdi ve ertesi gün insanlar, sırf en iyi ailelerde bile yüz karası kişilerin bulunabileceğini kanıtlama zevki için, Severo del Valle'nin kayınbiraderinin yanında uyuz

bir papağanla birlikte laterna çalıp içi talaş dolu küçük toplar satmasını kendi gözleriyle görme hevesiyle şehir merkezindeki sokaklarda dolaşmaya başlamışlardı. Ailenin küçük düşmesi karşısında Marcos laternadan vazgeçmek ve Antonieta'yı cezbetmek için bu kadar göze çarpmayan başka yöntemler seçmek zorunda kalmıştı. Her ne hal ise, sonunda başarıya ulaşamadı, çünkü genç kız akşamdan sabaha kendinden yirmi yaş büyük bir diplomatla evlendi ve kocası onu alıp adını kimsenin hatırlayamadığı ama zencileri, muzları ve palmye ağaçlarını akla getiren tropikal bir ülkeye götürdü, Antonieta çaldığı marş ve valsle on yedi yaşını mahveden talibinin anısını orada unutmayı başardı. Marcos iki-üç gün boyunca bunalıma girdi, bu sürenin sonunda ömrü boyunca asla evlenmeyeceğini ve dünyayı dolaşacağını duyurdu. Laternasını kör bir adama sattı, papağanı da miras olarak Clara'ya bıraktı, ama dadı aşırı dozda morina yağı içirerek kuşu gizlice zehirledi, çünkü onun o şehvet dolu bakışlarına, pirelerine, şans kâğıtları, içi talaş dolu küçük toplar ve iktidarsızlığa iyi gelen tozlar satmak için bet bir sesle çığırkanlık yapmasına daha fazla dayanamamıştı.

Marcos'un çıktığı en uzun yolculuk olmuştu bu. Dönerken getirdiği koca koca kutular, kış sona erene kadar dursun diye en arkadaki avluda kümesle odunluğun arasına yerleştirilmişti. İlkbahar gelince, onları Resmigeçit Parkı'na taşıttı, resmî bayramlarda Prusyalılardan özendikleri kaz adımıyla yürüyen askerlerin geçit törenlerini seyretmek üzere halkın toplandığı geniş bir açıklıktı burası. Kutuları açtıklarında, içlerinde ayrı ayrı tahta, metal ve boyalı bez parçaları olduğunu gördüler. O yenilmez hayal gücüyle ve küçük bir sözlüğün yardımıyla çözdüğü İngilizce bir elkitabındaki talimatlara uyarak bu parçaları birleştirmek Marcos'un iki haftasını aldı. İş bittiğinde,

Sonsuzluk çok uzun bir zaman.

Rosa doğduğunda tıpkı porselenden yapılmış bir taşbebek gibi bembeyaz, pürüzsüz, karışksız bir bebektir, saçları yeşil, gözleri sarıydı, ebe kadının istavroz çıkararak dediği gibi ta ilk günahın işlendiği zamanlardan o yana dünyaya gelmiş en güzel yaratıktı.

Isabel Allende'nin ilk romanı *Ruhlar Evi* 20. yüzyıl başlarından itibaren Trueba ailesinin üç kuşağı üzerinden Latin Amerika'nın devrim, darbe, ümit ve tutkuyla şekillenen tarihini anlatır.

Yayımlandığı günden beri büyük ilgi gören ve onlarca dile çevrilen *Ruhlar Evi* ruhlar dünyasıyla gerçek dünyanın, yaşamla ölümün iç içe geçtiği bir aile sagası.

#aile #kadın #aşk #ilişki #tarih #siyaset #büyülgereççilik #latinamerika

 can

can yayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) can yayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5872-0

9 789750 758720